

INTERAKTIVNÍ WEBOVÝ FILM JAKO SVÉBYTNÁ FORMA DOKUMENTÁRNÍHO DÍLA

diplomová práce

Zdeňka CHALOUPKY

posudek vedoucího práce

Zdeněk Chaloupka se stal průkopníkem webového dokumentárního filmu na Katedře dokumentárního filmu FAMU a zároveň ale částečně i v rámci České republiky, kde ještě stále není tento formát filmového vyprávění nijak výrazně etablovaný a za poměrně dlouhý čas, kdy na této tématice Zdeněk pracuje, si ani nejsem jistý v rámci ČR výrazným posunem. Průkopníkem je autor až natolik, že žádal děkana fakulty, aby mu povolil tímto formátem absolvovat, protože to není jasně definovaný film. Respektive je výsledné dílo „tak daleko tak blízko filmu...“. I z toho je patrné, že být průkopníkem čehokoli není příliš snadný úděl.

Webový dokument kombinuje respektive může kombinovat filmové technologie s počítačovými. Píši může, protože ty filmové technologie mohou být nakonec přítomné ve zcela marginálním nebo nulovém množství a co zůstává vždy, je programovací jazyk, třeba HTML. Samozřejmě kombinace filmu a počítačového programu se v digitálním věku přímo nabízí (i když interakci s divákem a rozhodovací procesy na plátně přinesl již Kinoautomat Radúze Činčery, který ovšem zůstal jen výraznou filmovou libůstkou). Podstatný moment je, že již téměř zcela odpadlo kino jako možné prostředí pro „prezentaci“ dokumentu a ta se odehrává na monitoru čehokoli, smartphonem počínaje a monitorem stolního počítače konče. Odpadá tak zážitek kolektivního vnímání, tolik důležitý pro film. Třeba podotknout, že tento sešup zahájila již kdysi zcela analogová televize a že by nebyl problém adaptovat kino i pro webové dokumenty, jen to zřejmě nikdo neudělá. Jestli webový dokument bude mít výraznější život i jako umělecká disciplína, je nejen pro mě, ale zcela jistě i pro autora práce, ještě stále velký otazník. Každopádně je to momentálně velké (domnívám se, že někdy až příliš velké) dobrodružství objevování nového, často až bezhraniční ve smyslu technologických možností, v kterých se naopak autor může utopit a jasně čitelná podstata toho, co je ještě to, co nazýváme uměním se může vytratit. Podotýkám, že Zdeněk Chaloupka se neutopil a udržel si jasnou strukturu jak v teoretické práci, tak i v jeho filmově webovém vyprávění „Zapomenutá válka“.

Diplomová práce Zdeňka Chaloupky je jak teoretickou prací zahrnující i základní definici názvosloví, je zároveň hledáním a zpřesněním názvosloví pro vlastní tvorbu, tak i v poslední části i příkladovou studií vzniku vlastního webového dokumentu „Zapomenutá válka“.

Vzhledem k tomu, že se autor práce zabývá něčím, co tvoří a zároveň i objevuje a etabluje, má práce charakter vpravdě hledačský a objevitelský, zároveň je toto i limitující. Teorie vlastně teprve ruku v ruce s rozvíjením této filmově-počítačové platformy vzniká. Autor se nemůže opřít o teoretický základ a vycházet z něj, protože prostě ještě nevznikl respektive ještě není ani „terminologicky usazený“ a dostatečně relevantní, myslím teď především v českých podmínkách. Tak se i práce Zdeňka Chaloupky stává zároveň příspěvkem, minimálně v českých podmínkách, do teoretického diskursu o novém formátu, který si v autorově práci definujeme názvem

„webový dokument“. Zrovna tak jej ale můžeme nazývat třeba i více technologickým termínem „Dokumentární dílo 2.0“ , podle autorky bakalářské práce Z.Tiché, v tomto mi ale Chaloupkovo označení „webový dokument“ přijde přesnější a stravitelnější. Uvádím to jen pro objasnění termínového hledání, které mimochodem začíná již u základního pojmu - divák/uživatel/hráč. Toto vymezení, kde zůstává Zdeněk u filmového termínu divák, zároveň naznačuje, že dokumentární dílo je vlastně počítačový program (nebo chcete-li aplikace), která má svého uživatele a že webový dokument má blízko i k počítačové hře, odsud termín hráč, hranice pojmů se zde v podstatě stírají a proměňují.

Filmovou stavba, je nám, jako poučeným divákům a čtenářům ve své podstatě známá, interaktivní webový dokument v tomto smyslu ale není filmovým dílem. Protože nejde o filmové dílo, které má pro nás takto jednoduše nebo třeba i komplikovaně, ale vůbec představitelnou stavbu, zabývá se jedna podstatná kapitola i možnou strukturou interaktivního narativu. Zde si teprve v celé šíři můžeme uvědomit šíři možností ve své podstatě zcela „nefilmového“ vyprávění, u takto koncipovaného „vyprávění“ webového, pšíši vyprávění v uvozovkách a volím termín záměrně, protože jsme v díle „Zapomenutá válka“, filmu opravdu nejbližší, celé dílo ale může mít zcela jinou strukturu než „vyprávěcí“, psal jsem již o tom, může být více počítačovou hrou nebo třeba interaktivní aplikací pro smartphone. Výčet narativů končí narativem kolaborativním, který vyžaduje po divákovi data, která mu musíme poskytnout a on je zároveň využije a poskytnutí dat je to co, nám v díle umožní posouvat se dále.

Autor práce uvádí řadu zahraničních příkladů, na kterých můžeme vidět šířku možného zpracování takto pojatého díla. V této souvislosti musím poznamenat, že i počítačová aplikace nebo chcete-li počítačový program má autora na kterého se ve smyslu právním, vztahuje autorský zákon. Tedy tato linie dotyku s filmem je zde již odedávna, aniž si to možná uvědomujeme. Ve stejném smyslu má autora i dílo architektonické, zde si naopak termín stavba půjčuje terminologie filmová. Nicméně podobnost webového interaktivního dokumentu lze k filmu připodobnit podobně asi jako film a dům. Chaloupkův dokument „Zapomenutá válka“, je ale ještě v kontextu ostatní webové interaktivní tvorby, zcela filmový, zachovává třeba – zřejmě zcela vědomě i emoce, což není jinak vůbec samozřejmé.

Závěrečnou kapitolou teoretické práce je již zmíněná případová studie vzniku webového interaktivního „filmového“ dokumentu „Zapomenutá válka“. Vložil jsem záměrně právě slovo „filmového“, které Zdeněk Chaloupka v názvosloví nepoužívá, dovoluji si tím v závěru zdůraznit, že Zdeňkovo dílo se ještě stále dotýká nebo prolíná s filmem a v mnohém ve značné míře jako film i působí, ač nemusí a mohla by se „Zapomenutá válka“ ubírat i zcela jinými cestami. Případovou studii, díla které v tomto případě je i není filmem a kterou považuji za na teoretické práci Zdeňka Chaloupky nejzajímavější a pro mě až zbytečně stručnou, zahrnuji již spíše do posudku vedoucího praktické práce.

Teoretickou práci doporučuji k obhajobě

i vzhledem k průkopnictví a novátorství a i přes to, že si nejsem jistý, jestli se formát webového dokumentu uchytí jako svébytná forma, ve své prapodstatě filmového díla, vyprávěného jen jinými prostředky, což ale není autorův problém, **navrhuji hodnocení teoretické diplomové práce „A“**

V Praze 5.9.2019

Mgr. Martin Řezníček